

સ્ત્રી -

વિલ

ળનાવી

મહેતા શર

વત્રા

ભુ

યત્રા દેશ અ

ભળાવી ગણા

યતી આર્ય બ

કશે દૂર તેને

૦૦

અમ

“ આર્યોદ

સંવત ૧૬

(આ પુસ્તક ૨

પોતાને :

કીમ

સ્ત્રી નીતિ બોધક.

વિભાગ ૧ લો.

બનાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

મહેતા રાયચંદ વિ. રવજી.

વત્સાણીઆ બદર.

ભુજંગી છંદ.

યવા દેશ આબાદ સૌ હોંશ ધારો,
ભણાવી ગણાવી વનિતા સુધારો;
યતી આર્ય ભૂમિ વિષે જોડ દાની,
કરો દર તેને તમે હિત માની.



અમદાવાદ મધ્યે.

“ આર્યોદય ” પ્રેસમાં છાપ્યો,

સંવત ૧૯૪૦—સને ૧૮૮૩.

(આ પુસ્તક સંબંધી સર્વે હક રચનારે
પોતાને સ્વાધીન રાખ્યાછે.)

કીમત ૩૦-૪-૦

૧૬૬૬

મનહર છંદ.

કુધારે કરેલો બહુ, હુમલો હિમ્મત ધરી,
વધારે વધારે જોર, દરશાવિયું ખરે,
સુધારાની સામી જોણે, કમર કસીછે હસી,
નિત્ય નિત્ય કુસંપ જે, લાવવા ધ્યાને ધરે;
તેને કાઢવાને તમે, નાર—કેળવણી આપો,
કુચ્ચાલો નહારા કાઢો, બીજા જે બહુ નડે,
રાયચંદ પ્રેમે કહે, સ્વદેશી સુખાણુ જનો,
દેશ દ્વિત કામ હવે, કેમ નહીં આદરે?



ધણાને લેવાનું જમી આવે તેટલા માટે આ વિચાર કર્યો છે.
તો સર્વે સજ્જનો તરફથી મદદ મળશે. એમ આશા રાખું છું.

આ ગ્રંથમાં જે કંઈ દોષ માલમ પડે તે મને લખી જણાવવા
જે સજ્જન કૃપા કરશે તેનો હું આભારી થઈશ. બૂલ ચુકને
માટે ક્ષમા ચાહું છું.

રૂ. ૨.



અનુક્રમણિકા.

ગરબી.	ભાગ ૧ લો.	પૃષ્ઠ
૧	પરમેશ્વર પ્રાર્થના.....	૬
૨	પરમેશ્વરને ભજવા વિષે.....	૧૦
૩	પરમેશ્વરની લીલા વિષે.....	૧૧
૪	ક્ષણભંજુર દેહ વિષે	૧૨
૫	શાણી માતાએ પુત્રીને દીધેલી શીખામણુ... ૧૩	
૬	વખત નકામો નહીં ગાળવા વિષે.....	૧૫
૭	ઉદ્યમ નવિષે.....	૧૬
૮	ઉદ્યમથી થયેલાં કામો વિષે.....	૧૭

ભાગ ૨ જો.

વિદ્યા અને કેળવણી સંબંધી.

૯	વિદ્યા વિષે.....	૧૮
૧૦	કેળવણીના ફાયદા.....	૧૯
૧૧	કેળવણી વિષે.....	૨૦
૧૨	અભણ સ્ત્રીને શિક્ષાર.....	૨૧
૧૩	સુગ્રંથ વાંચવા વિષે.....	૨૨
૧૪	જ્ઞાન વધારવા વિષે.....	૨૩
૧૫	સારી શીખ સુણવા વિષે.....	૨૪

ભાગ ૩ જો.

૧૬	સુધરવા વિષે.....	૨૫
૧૭	સદ્ગુણ સજવા વિષે.....	૨૬
૧૮	સુનીતિ વધારવા વિષે.....	૨૭
૧૯-૨૦-૨૧	સત્ય વિષે.....	૨૮-૩૦-૩૧
૨૨	પર પુરૂષ વિષે.....	૩૨
૨૩	વ્યભિચાર વિષે... ..	૩૩

ભાગ ૪ થો.

૨૪	સદ્ગુણી સજ્જની વિષે.....	૩૪
૨૫	સદ્ગોષ્ઠ શતક.....	૩૭

અર્પણ પત્રિકા.

મેહેરખાનં જાદવજી વાહાલજી.

આપના સુંદર સદ્ગુણો પર મોહીત થઈ, તેમજ
આપની સ્વદેશ હિત કરવાની પ્રિત જોઈ આ
લઘુ ગ્રંથ સાથે આપનું પવિત્ર નામ
જોડવાની રજા.

લહંહું.



ભુજંગી હંદ.

જહું હર્ષજે દેશ સુધારવામાં,
જહું હર્ષજે સુનીતિ ધારવામાં;
ધણા સદ્ગુણો જોઈને મોહ પામું,
વધુ છું વહું છું મુખેથી નકામું.

“ રાયચંદ. ”

પ્રસ્તાવના.

દોહરા.

“કહે નેપોલ્યન દેશને. કરવા આબાદન”

“સરસરીત છે એજ કે, ઘો માતાને જ્ઞાન”

૧

ઉપરનો દોહરો વાંચી વાંચનાર વિચારશે કે એ દોહરો કેવો ઉપયોગી અને સુખોદક છે? એ દોહરાનો જો ખરો અર્થ વિચારીએ તો તેથી કેટલો બધો ફાયદો થાય? ધણીજ.

કેહેવત છે કે “માઆપ તેવાં છોકરાં.” વળી બાપ કરતાં છોકરા પર માતાનાં લક્ષણની વૈધારે અસર થાય છે.

આપણા ભરતખંડમાં હાલ સ્ત્રી કેળવણીનો સારો પ્રસાર થતો જાય છે. તેમજ વળી વાંચવાનો શોખ પણ વધતો જાય છે; જેથી કરીને સ્ત્રીઓને વાંચવા લાયક પુસ્તકો પ્રસિદ્ધ થવાની ધણી અગત્ય છે; અને તે વિષે સર્વે સ્વદેશ હિતેચ્છુઓ ધ્યાનમાં લેશે.

સ્ત્રીઓ જે ત્રણ ચોપડીઓ ભણે કે તે ભણી ઉતરી એમ સ્વદેશીઓ જાણે છે, અને જરા વાંચતાં આવડતું કે અનીતિ બોધક ચોપડીઓ વાંચવા આપે છે, જેથી અનીતિનો સ્ત્રીઓમાં ઉદય થાય છે. જો પુરી કેળવણી આપી સારાં સારાં નીતિ દર્શક પુસ્તકો વાંચાવે તો સ્ત્રીઓ સુધરે પણ આ તો તેથી ઉલટું અને છે. વળી વહેમી અને અજ્ઞાની લોકો તો એમજ કહે છે કે જો સ્ત્રીઓને ભણાવીએ તો તે બગડી જાય. પણ એ વિચારજ અજ્ઞાનતા દર્શાવે છે. પુરી કેળવણી વિના અબજા કયાંથી સુધરે?

સ્ત્રી નીતિધર્મ, દૈવ્ય દર્પણ, બ્રૂત નિબંધ, પાર્વતી કુંવર અખ્યાન, સંસાર સુખ, નીતિ વચન વગેરે સારાં સારાં સુનીતિ દર્શક પુસ્તકો વાંચવામાં આવે તો અનીતિનો પ્રસાર

ન થાય. માટે સ્ત્રીઓને પુરી કેળવણી આપવી જોઈએ. એવી મારી સ્વદેશીઓને નમ્રતા પૂર્વક ભલામણ છે.

વળી સ્ત્રીઓ નહીં સુધરવાનું મોટું કારણ તો બાળલગ્નજ છે. નાનપણથી તેને સંસારના મામલામાં ઢોળી પાડે છે, અને પછી તેને ઢોરવત્ ગણી બહુ દુઃખ દે છે. ઘણે ઠેકાણે તો કળેડાં થાય છે, જેથી અણબનાવ આવીને જીભો રહે છે; કાઠ કાઠ ઠેકાણે તો સાસુ અને વહુ વચ્ચે કંકાસ ચાલે છે; અને છેલ્લે તેના પતિ સાથે પણ અણબનાવ થાય છે. તેથી કંકાસ વધારે ફાવે છે. કંકાસ થવાથી સ્ત્રીઓ કામણ દુમણ, અને દોરા ચીટ્ટી વાસ્તે ઢોંગી પુરૂષો પાસે જાય છે; અને તેના ભરમાવ્યા પ્રમાણે ભ્રમિત થાય છે. જેથી શૂળો ખેદ થાય છે, વેહેમ વધે છે; અને હાંનીઓ હિમ્મતવાન થઈ ઉભી રહે છે. વગેરે બાળલગ્નથી ઘણા ગેર ફાયદા થાય છે. પણ આ લઘુ ગ્રંથમાં તે ગણી બતાવવા અને તેનાં પરિણામ દર્શાવવાં અશક્ય. જેથી ઉપર ઉપરથી દુકામાં સાર બીધો છે. એ બાળલગ્નથીજ સ્ત્રીઓ કેટલીક બાબતમાં બિચારીઓ દુઃખ ભોગવે છે. એ કેટલું બધું દીલગીરી ભરે લું અને ખેદ કારક છે. તે વિષે વિચાર કરવાની વાંચનારને વિનંતિ કરું છું.

આ પુસ્તકમાં સ્ત્રીઓને ઉપયોગી થાય તેવા વિષયોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. આ પુસ્તકના મારે ત્રણ ભાગ કરવાના છે. તેમાંનો આ પહેલો ભાગ બહાર પાડ્યો છે. અને મદદ મળશે તો આ પુસ્તકના બીજા બે ભાગ પણ યોગ્ય વખતે બહાર પાડીશ. થોડી કિમ્મત રખાય, અને

સ્રી નીતિ બોધક.



ભાગ ૧ લો.



પરમેશ્વર પ્રાર્થના.

(જે જે જગ સ્વામીરે એ ઠાળ.)

જગદીશ દયાળુ દેવ,	નમું તને હેતેરે;	
કરં પિતા તમારી સેવ;	નમું તને હેતેરે.	૧
સુખ કર્તા હો જગદીશ,	નમું તને હેતેરે;	
બહુ આપ કૃપાળુ ધર;	નમું તને હેતેરે.	૨
તું સૃષ્ટી સરજનદાર,	નમું તને હેતેરે;	
તું નોધારાં આધાર;	નમું તને હેતેરે.	૩
અવિનાશી દયાળુ નાથ,	નમું તને હેતેરે;	
જોડું તુજને પ્રીતે હાથ;	નમું તને હેતેરે.	૪
જય બૂધર જય જગનાથ,	નમું તને હેતેરે;	
જય જન્મ તથા પિતૃભાત;	નમું તને હેતેરે.	૫
જૂ મંડળના રચનાર,	નમું તને હેતેરે;	
એક તું જ દીસેછે સાર;	નમું તને હેતેરે.	૬
દેશ હિત દયાળું કરાવ,	નમું તને હેતેરે;	
જેથી હૃષ્ણે આનંદ ભાવ;	નમું તને હેતેરે.	૭
આપે પ્રુદ્ધિ કાવ્યની એમ	નમું તને હેતેરે;	
મુખે શુભ વદાયે જેમ;	નમું તને હેતેરે.	૮
અંતરે જામી છો બહુ નામ,	નમું તને હેતેરે;	

તારી લીલાને સુંદર કામ; નમું તને હેતેરે. ૯
 તોડ મારા જે જૂઠા ફંદ, નમું તને હેતેરે;
 વદે વિનાંતિ રાયચંદ; નમું તને હેતેરે. ૧૦-૧

ગરબી ૨ જી.

પરમેશ્વરને બજવા વિશે.

વરરે વિકૃલ કન્યા રાધિકા એ રાગ.

સાંભળ નારી સુલક્ષણી, શીખ મારી આ ઠીક;
 કાળતણો ભય લેખીને, રાખ ઈશ્વરની બીક. સાંભળ. ૧
 ભાવે કરી બજજે પ્રભુ. એ તો સરજનહાર,
 દેવ દયાળુ જાણજે, એની કળા છે અપાર. સાંભળ. ૨
 બજવો ઘટે તેને અરે, જે છે માતને તાત;
 ખલકતણો રચનાર એ, જે છે વિશ્વ વિખ્યાત. સાંભળ. ૩
 અવિનાશી ઉપમા અધિક, જેના રૂડા છે નીમ;
 જગદીશ સુખકર્તા વડો, જેનાં કૃત્યો અસીમ. સાંભળ. ૪
 દુઃખ વિદારણુ દેવતા, બજવો તેને તો નિત્ય;
 દામ ન લેશે કાઈએ, માટે કર એર્થા પ્રીત. સાંભળ. ૫
 મારે છે જે તો ગર્વને, જેના મોટા ઉપકાર;
 તેનેજ શાણી સ્નેહથી, બજજે ડાહી તું નાર. સાંભળ. ૬
 અંદ્ર અને સૂરજ વળી, તારા મંડળ જેહ;
 પૃથ્વી અને ગૃહ સર્વનો, કરનારો છે એહ. સાંભળ. ૭
 કેમ ન બજવો તેહને, એ તો છે મુરખાધ;
 બજતાં મોહા મજે ખરે, નથી ખોટું એ બાધ. સાંભળ. ૮
 કાળ હરે છે સર્વને, કાંતો સ્વર્ગ કાં નર્ક;
 રાગધિરાજ ગયા અરે, થયા એહ તો ગર્ક. સાંભળ. ૯
 હેતે હરી સમસે અને, તજે જૂઠા જે ફંદ;

તો તો રીઝે જગબાપ બો, વાણી વદે રામચંદ. સાંભળ. ૧૦-

ગરબી ૨ જી.

પરમેશ્વરની લીલા વિશે.

રાગ ઘોળ.

- નીતિમાં ધ્યાન ધરો તમે, એથી વરતો હમેશ;
 સુકૃત સરવે આદરો, એથી રીઝે જગેશ. નીતિ. ૧
- સદ્ગુણ શીખો સ્નેહથી, કાઢો ગર્વ અગુણ;
 એથી ન ઈશતો રીઝશે, માટે ધારો સુગુણ. નીતિ. ૨
- સત્યથી સાદી કરો તમે, કાઢો કુડ અસત્ય;
 બ્રાત પિતા પર પુરૂષને, ગણો રાખી સુમત્ય. નીતિ. ૩
- સુંદર બાગ જુઓ રૂડા, કેવા પર્વત બે'ન;
 કેવી ચીજો ઈશે રચી, દીધું સુખ ને એન. નીતિ. ૪
- દરિયા રચ્યા ભારે ભરી, નદી મોટી જો નાર,
 ધન્ય ધન્ય ધન્ય ધન્યછે, ધનં ધનં વિશ્વાધાર. નીતિ. ૫
- વિવિધ રચના એણે ધરી, એ પણ આપણ કાજ;
 જાડ વનસ્પતિ સર્વ એ, કરનારો જગરાજ. નીતિ. ૬
- પક્ષી અને સહુ પ્રાણીઓ, જોઈ રાજ હું થાઉં,
 એવા પ્રભુની ઉપરે, બક્ષીદારી હું જાઉં. નીતિ. ૭
- તેને ભજો સદ્ પ્રેમથી, એથી સુખ મળેજ;
 મારીતો એવી વીનતી, એથી દુઃખ ટળેજ. નીતિ. ૮
- માટે ભજો ભગવાનને, તો તો ધન્ય અવતાર.
 સુકૃત બીજ રોપાવશો, એથી છેવટે સાર. નીતિ. ૯
- સજ્જની શીખ આ માહરી, ધારી ધીર ઉમંગ;
 માનીશતો સુખી તું થશે, કરજો નીતિનો સંગ. નીતિ ૧૦-૩

મરવી ૪ થી.

ક્ષયભંગુર દેહ વિષે.

- ઓધવજી સદેશો કહેજો સ્થામને ઐ રાગ.
 ક્ષયભંગુર જાણીને તુંતો દેહને,
 ભજજો ભાવ ધરી ભગવાનજો;
 નથી ભરોસો પળનો એમજ જાણજો,
 માટે કરજો માં તોફાન જો. ક્ષય ભંગુર૦૧
- રાજ રાણા ને પંડિત શાણા હતા,
 ચાલી નીકળ્યા મૂકીને ધરખારજો;
 મૂરખ કે ડાહ્યા અમર દીઠો નહીં,
 માટે કરજો જીર વિષે વિચારજો. ક્ષય ભંગુર૦૨
- મોતની પાસે નારી ન કાંઈ ચાલશે,
 નહિ ખમનાઈ દિવસ કે એક રાતજો;
 અવધ વિત્યેથી જીવું બેની એકલું,
 સાથે ન મળે કોઈ તણો સંધાયજો. ક્ષય ભંગુર૦૩
- સુકૃત થાયે કરજો તેતો હાથથી,
 પાછળ થાશે સર્વે તેતો ફાકજો;
 ડાઠ્યા રે'શે પૈસા ખ્યારા ભોંયમાં,
 થાશે પછીથી શાણી બહુ બહુ શોકજો. ક્ષય ભંગુર૦૪
- મે'લ હતા જેના શોભીતા ને રૂડા,
 નહિ વેઠે તડકો કંઈ ટાઢજો;
 તે પણ એકસમે ચાલીને નાશિયો,
 તૂટ્યું આવરદા કેરું એ ઝાડજો. ક્ષય ભંગુર૦૫
- ક્ષયમાં જીનારો છે ડાહી પ્રાણીઓ,
 કેમ ભરોસો કરીયે તેનો આપજો;

નાણામાં ઝાઝા શું રહિએ મોહીને,
 બહુએ કેમ નહીં જગ ખાપને. ક્ષણ ભંગુર૦૬
 કેવળ પૈસામાં નહીં ચિત્તજ નેડવું,
 તેમ ન કરવો ઝાઝો કો દીલોભને;
 સંસારી સુસાદરીમાં ફરીને જવું,
 નહીં કરનારો એનો કોઈ થોભને. ક્ષણ ભંગુર૦૭
 દૈવ ગતી ડાહી ન કળાએ કાઈથી,
 માટે કર સુકૃત્ય હમેશ ને;
 રાય વણિક એમ વિનવે તુજને ભાવથી,
 તો શાણી હું જાણું તુજને ખેશ ને. ક્ષણ ભંગુર૦૮-૪

ગરબી ૫ મી.

શાણી માતાએ પુત્રીને દીધેલી શીખામણ.

રાગ ઉપર પ્રમાણે.

સાંભળ શાણી પુત્રી! શીખ આ માહરી
 હીતકારી સારીછે તારી તેહ ને;
 શાણી છો પણ દઉંછું શુદ્ધ પ્રયોધને,
 હેયે દીકરી રાખી ભેજે એહને. સાંભળ. ૧
 સંપીને સાસરીએ રે'જે સર્વથી,
 કરજે નહિ તું કાંઈ ખે'ન કુસંપને;
 દુઃખનું મૂળ કુસંપને ડાહી જાણુને,
 એથી ન હોશે કાદી કોને જ'પને. સાંભળ. ૨
 વર્તિને વિવેકે વિનય ચલાવને,
 કદી કરીશ નહીં કુડો તુંતો કોધ ને;
 કોધ થકી ધટશે બહુ ખે'ની આખર,

- કરજે નીતિ કેરો શાણી શોધજો. સાંભળ. ૩
 હળી મળી પિયુ સાથે પુત્રી તું વર્તજો,
 વખત નકામો નહિ તું દર્શજો;
 આગસને અજ્ઞાની જનને છાંડજો,
 ઘરતણી વાત ન કોને તુંતો કહિશજો. સાંભળ ૪
 સીતા ને દમયંતી શાણી જે હતી,
 વળી અનુમુયા ગુણવાનજો;
 તેનાં લક્ષણુ વેગે કરીને વાંચજો,
 રાખી લેજો સર્વે રીતતું બાનજો. સાંભળ. ૫
 ખડ ખડ હસજો નહિ તું ડાહી દીકરી,
 મર્યાદા વણુ જાણું હુંતો ધિક્કજો;
 ચાલ કુચાલે કો દી તું ચાલીશ નૈ,
 થાજે ત્યાંતો ડાહીને તું ઠીકજો. સાંભળ. ૬
 વાક્ય કહણુ નહીં બોલીશ તું તો કાષ્ઠી,
 કદી જઇશ ન જાઝું હે! પરધેરજો;
 દેરાણી, જેઠાણી, બે'ન સમાન છે,
 નહીં રાખોશ તેનાથી કાંઈ વેરજો. સાંભળ. ૭
 સાસુ, સસરા કે'તે વેગે માનજો,
 કરજો સેવા તેની તુંતો બેશજો;
 જેઠની દેરની સાથે વર્તી ઠીક તું,
 વિરોધ ન કીજિયે કાષ્ઠી ડાહી લેશજો. સાંભળ ૮
 વાંચ્યાનું તો કામ હમેશાં રાખજો,
 પતીવ્રતાનો પાળી પુત્રી ધર્મજો;
 વર્ત્યાની રીતિ વેગે તું સાચવી,
 સમજી લેજો બોદો સાચો બર્મજો. સાંભળ. ૯

માતુનો આ બોધ વિચારી હરમાં,
પાળી લેજે પ્યારી મારી તેહજે;
રાયચંદ વણિકની એવી વીનતી,
ડાહી શાણી એવી ગણવી તેહજે.

સાંભળ. ૧૦-૫

ગરબી ૬ ઠી.

વખત નકામો નહીં માળવા વિષે.

(હરિ ભજન વિના, દુઃખ દરિયા સંસારનો પાર ન આવે.)

વખત નકામો કોઈ ગુમાવો નહિ એ મારી વીનતી,
મજે નહીં પાછો જનારો એ ખરચો જો દામો અતી. ૧
મળા નહીં પાછો એ પોતે, ભલે દીપક લઈને તું ગોતે;
નહીં મજે ચંદ્ર કેરી જ્યોતે. વખત૦ ૨

નહીં પગ નકામી જવાદો, સારો ઉપયોગજ થાવાદો;
શુભ કામ કરીને લ્હાવો લ્યો. વખત૦ ૩

વખત અમૂલ્યો જાણી લીધો, ઉપયોગ કરો તેનોજ સીધો;
અમસ્થી કુચલી જવાદો. વખત૦ ૪

રે! વાંચો સુઅંથો સારા, રાખી તેના નિત્યે ધારા;
કરો કામો સારાં બહુ ખારાં. વખત૦ ૫

કરી લેજો સુકૃત નવરાશે. વળી ભર્ત ભરો બહુ ઉલાસે
વાંચ્યાથી વે'મો બહુ નાસે. વખત૦ ૬

નહિ ગમ્મે વખત ગુમાવીદો, નહિ કુચલીમાં ખોવરાવીદો;
એનો ઉપયોગ કરાવી લ્યો. વખત૦ ૭

વધે સુધારા તે યોજો, કાઢી કુધારાનો ખોજો;
વળી મેલ અજ્ઞાનીનો ધોજો. વખત૦ ૮

સજ્જની સુખોધો સારા લે, હમેશ ડાહીયૈ સુધરી લે;
તેવી થાવા બીજીને કે'. વખત૦ ૯

વળી વખત નકામે જવાથી, આવરદા ઓછો થાવાથી;
 શું કાયદો કે' એ સ્થાવાથી. વખત૦ ૧૦
 રાયચંદની એ વીનતી, વેખત બથાથી સુધારો મતી;
 બનીને ખંતી થાઓજ સતી. વખત૦ ૧૧-૬

ગરબી ૭ મી.

ઉદમ વિષે.

ઉદમ શું ન કરી શકે?

જેબનિયાનો ચટકોરે દા'ડા ચારનો એ રાગ.

શાણી શુણુ તું ઉદમ કેરી વાતડી,
 કંઈ પ્રસંશા જેની હું બહુ આજજો;
 કોવિદને કવિજન વખાણે જોહને,
 જેથી થાયે મોટાં મોટાં કાજજો. શાણી૦ ૧
 સે'લાં સર્વે કામે એથી થાયછે,
 એથી સર્વે જાણો મોટાં સુખજો;
 બેઠાં રે'વાયા નથી કાંઈ કાયદો,
 શું એના કહું ગુણો હુંતો સુખજો. શાણી૦ ૨
 ઉદમનો કરનારો બૂખે નૈ'મરે,
 ઉદમથી તો સુધરે ડાહી કાજજો;
 ઉદમ કરતાં શું નહીં પામે માનવી?
 કે' પ્રત્યુત્તર તેનો તુંતો આજજો. શાણી૦ ૩
 રનેહુ ઉદમ આદરે જે કો માનવી,
 આણીને ઉરમાંહી વિચારજો,
 તો તે જાણો પગલે સુખને આવિયો,
 ઉદમે ચડતો જાય અપારજો. શાણી૦ ૪
 મંડ્યા રહિને આદરશે ઉદમ જે,

કરશે ઈશ્વર તેને ધક્કતી સાથળે;
રાયચંદ વણિકની એવી વિનતિ,
સર્વે સિદ્ધિ કામોએથી થાયળે.

શાણી૦ ૫

ગરબી ૮ મી.

ઉઘમથી થયેલાં કામો વિષે.

- સખી પડવેના પડિયા પંથ, નાથજી નાઆરે એ રાગ.
અહો! ઉઘમથી સહુ થાય, શાણી સુણજેરે;
વડાં એથી સુખ પમાય; ઉઘમ કરજેરે. ૧
- આગ ગાડી અને વળી તાર, એથી આઆરે;
એથી વધી પડયા વેપાર, જન મન ભાઆરે. ૨
- એથી નિપજે મોટાં કામ, શું કહું ઝાઝુરે;
સુખી દીશે ઉઘમી નામ, તેને હું બાઝુરે. ૩
- હોય દાણા ધંટીની પાસ, દળવા માટેરે;
જો દળિયે તો પુરે આશ, ધડતાં ખાશેરે. ૪
- નહિંતો દાણા છતા હોય કદાપી ધરમારે;
નહીં પેસવા કરા તોય, તે ઉદરમારે. ૫
- જો કરે ઉઘમનો ખાય, નહિંતો ખેસેરે;
તેભુએથી મરી જાય, દુર્બળ વેશેરે. ૬
- દૂળ મે'નત કેરું હોય, કે'વત કે'છેરે;
તે વિચારીને જોય, ખરું દીસે છે રે. ૭
- એમ ઉઘમના પરતાપ, વિશ્વ વખાણુરે;
માટે એ ગણું સુખનો બાપ; સંશે ન આણુરે. ૮
- ઉઘમી સુખી અપાર, દીઠા નજરેરે;
રાયચંદ ગણી જે સાર, ઉઘમ કરજેરે. ૯-૯

ભાગ બીજો.

વિદ્યા અને જ્ઞાનવણી સંબંધી.

ગરબી ૧ મી.

વિદ્યા વિષે.

મારું સોનાનું છે બેટુંરે,	છેલ્લું બીલા ડોગાળા;	
ચુગ હેતીયી નારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	
છે વિનિતિ આદિતકારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	૧
વિદ્યા છે સુખરૂપ સારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ;	
એ દિવ્ય ચક્ષુ દેનારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	૨
માટે લાગે છે ખ્યારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ;	
એને પંડીતે તોધારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	૩
તેને ભાવે ભાગ્યને નારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ;	
એથી માન મળે છે ભારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ,	૪
એ મિત્ર ગણીજે નારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ;	
વાવે કૃષ્ણ હિતકારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	૫
કોને લાગે તેતો ખ્યારીરે?	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ;	
ભાગ્યશે તે થાશે સારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	૬
એ હિત કરી નિશાનીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ,	
એને લેજે તું પિશચાનીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	૭
એ સદ્ધારો દેનારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ,	
અવગુણ ગણજો નહિ નારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	૮
આગળ થયા બુધો ઝાઝારે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ;	
જે હતા વિદ્યાર્થી તાજારે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	૯
સન્માન કર્યો હતાં રાખેરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	

એમ કારણ સિદ્ધિ થાયરે, વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ. ૧૦

આ રાયચંદ ઉચ્ચારેરે, વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ,

પામર જનતો નહિ ધારેરે, વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ. ૧૧

ગરબી ૧૦ મી.

કેળવણીના ફાયદા.

હરિ બળનવિના દુઃખ દરિયા સંસારનો પાર ન આવે, એ રાગ.

હે! કેળવણી તારામાં મેં દીઠા બહુ બહુ ફાયદા,

તુંતો રાજ પળાવે નીતિથી પરમેશના કામદા. ૧

ધન્ય વારમવાર તનેજ કહું, વળી શાખાશી સારીજ દર્શો;

નીતિ તારાથી ઠીક લહું. હે! કેળવણી ૨

તુંતો દેવી દીસે મુજને. વંદન કરું હેતેથી તુજને;

પાડી તેંતો સારી સુજને. હે! કેળવણી ૩

બહુ અકલ્પ તેંતો દોડાવી, હિમતની ગાડી જોડાવી,

મારે મન ભારે તું ભાવી. હે! કેળવણી ૪

તેં હુન્નર નવિન બહુ શોધાવ્યા, બહુ સાર સુખોધો બોધાવ્યા;

તેં અમૃત વૃક્ષો બહુ વાવ્યાં. હે! કેળવણી ૫

તું આવી દેવ તણી દીકરી, ત્યાં લક્ષ્મી યદ્ય બેઠી કીંકરી;

તોડી તેંતો આળસ ઠીકરી. હે! કેળવણી ૬

તેં વે'મ વિશેષે ખંડાવ્યા, નીતિના ધારા ખંડાવ્યા;

અનીતિના નોકર રખડાવ્યા. હે! કેળવણી ૭

તેં નાશ કર્યો જૂઠો આંટો, ત્રાખી અમૃત કેરો છાંટો;

ઢીધાં દુઃખો દાળો વાંટો. હે! કેળવણી ૮

તેં ન્યાયથી રાજ ચલાવ્યુંછે, આળસને બહુ બીવરાવ્યુંછે;

તેં સત્ય વિશેષ બતાવ્યુંછે, હે! કેળવણી ૯

તેં ગાડી તાર શોભાવ્યાછે, એ તારી મદદથી આવ્યાછે;

રૈયતને મન જે લાવ્યાછે, હે! કેળવણી ૧૦
 તેં ઠાઠ રચ્યોછે બહુ સારે, તેં સુધાર્યો સહુ જન્મારો;
 બૂલીશ નહીં તારા ઉપકારો. હે! કેળવણી ૧૧
 તેં વિધ વિધ વાત બતાવીછે, તું વિનય થકી બહુ ભાવીછે;
 તેં ઠાક બજાર શોભાવીછે. હે! કેળવણી ૧૨
 ઉંચી પદ્ધતિ તું પામી છે, તુજ આખર સારી જામી છે;
 બ્યાં અનીતિ કરી ખામીછે, હે! કેળવણી ૧૩
 તેં રંક બનાવ્યા શેઠ બહુ, તે તારી કું આ'કુરી કદ્દં;
 સુધાર્યા જેથી શઠ જન સહુ. હે! કેળવણી ૧૪
 અનીતિને કરી દીધી અજગી, નીતિ તારાથી રહી વજગી;
 બહુ વે'મની વાતો ગઈ સજગી. હે! કેળવણી ૧૫
 તેં ડા'પણ બહુજ ચલાવ્યું છે, સુંદર ફળ સારું વાવ્યું છે;
 એવું પંડિતે કા'વ્યું છે, હે! કેળવણી ૧૬
 તું સુધારનાર દિસેછે સતી, તું દેવી શોભાળી દીસતી;
 બહુ કિંમતી જાણું તારી ગતી, હે! કેળવણી ૧૭
 તેં સુખ સાધન બહુ દસીવ્યાં જે કળા હુજરો બહુ લાવ્યાં;
 સુખ દાયક પરિણામો આવ્યાં હે! કેળવણી ૧૮
 આ રાયચંદની એ વિનતિ, દેજે સહુને સારી તું મતી;
 દેખાડીને સારી જુગતી. હે! કેળવણી ૧૯-૨૦

ગરવી ૧૧ મી.

કેળવણી વિષે.

અંતકાળે સચું નહિ કોઈતુરે એ રાગ.

કહું પાત કેળવણીની સુણોરે, એનાં ફળ રડાં સુખરૂપ; કહું
 એજ સુખ સાગર સહુ જાણુજેરે, એજ અમી તણો છે કુપં કહું. ૧
 નથી સાર તેના વિના કશોરે, જીર વિચારી જોજો એજ; કહું

ફળ સારાં જેનાં બહુ નીપજેરે, ખરી કેળવણી કહું તેજ. કહું ૦ ૨
 કદી ભણ્યો હશે કોઈ વેદિયોરે, વિના કેળવણી નહિ સાર, કહું
 પઠી પોપટ ઓ હોય પાધરોરે, રામનામ તણો ન વિચાર. કહું ૦ ૩
 ભણ્યે પોપટિયું શું ફાયદોરે, પણ કેળવણી સુખકાર; કહું ૦
 કરે વાંચી વિચાર જે જે નવોરે, વળી શાધી સે સારો સાર કહું ૦ ૪
 તન સાથે કેળવણી મનનીરે, મન સાથે કેળવણી તન; કહું ૦
 તોજ લીધી કેળવણી કામનીરે, વાહ! વાહ! તેને કહું ધન્ય. કહું ૦ ૫
 રાયચંદ વણિકની વિનંતિરે, તોજ ખરી કેળવણી નામ. કહું ૦
 તોજ લીધે છે મોટો ફાયદોરે, એજ કેળવણીનું કામ. ૬.-૧૧

ગરબી ૧૨ મી.

અભણ સ્ત્રીને ધિક્કાર.

{ પ્રેમની પ્રેમની પ્રેમનીરે } એ રાગ,
 { મને લાગી કઠારી પ્રેમની }

ધિ:કછે ધિ:કછે ધિ:કછેરે, બહુ અભણ નારીને ધિ:કછે;
 ભણ્યાવિના અહીકછેરે, બહુ અભણ નારીને ધિ:ક છે.
 ભણ્યા વિના છે પશુ સમાનીક, ભણ્યાથી સુખ અધિકછેરે. બહુ ૦ ૧
 જીવતર ભણ્યા વિનાનું એજે, માટે ભણ્યાની શીખછેરે. બહુ ૦ ૨
 ભણ્યાવિના નહીં સુખલગારે; વળી ભણ્યાથી હીકછેરે. બહુ ૦ ૩
 વે'મી વદેછે નારી ભણ્યાથી, બગડી જવાની બીકછેરે. બહુ ૦ ૪
 પણ અભણ તે ઢોર ગણીજે, ઉંધી બુદ્ધિ અહીકછેરે. બહુ ૦ ૫
 • કુકું કરમ વિદ્યા અટકાવે, માટે ભણવું ધટીતછેરે. બહુ ૦ ૭
 સમ્મનમાં અવખાણો પામે, લક્ષણ બહુ અહીકછેરે. બહુ ૦ ૮
 હિત ઈચ્છેજો તારું પોતાનું, વિદ્યા ગુણો અધિકછેરે. બહુ ૦ ૯
 માટે ભણીસે ભાવથી મુરખી, નહિંતો તુજને ધિ:કછેરે. બહુ ૦ ૧૦
 ભણ્યા થકી બહુ ગ્રંથ વાંચીને' સાર ભેવો ધટીત છેરે, બહુ ૦ ૧૧

રામચંદ હેતે કે'છે તુજને, અભણતારી ધિ:કછેરે.
માની કહેલું માર પ્રાંતે, ભણતર સદ્ગુણ નિકછેરે,

બહુ ૧૨

બહુ ૧૩

ગરબી ૧૩ મી.

સુગ્રંથ વાંચવા વીચે.

અંતકાળે સગું નહિ કોઈનુંરે એ રાગ.

જ્ઞાન વાંચ્યાથી સારું આવશેરે, એજ સુગ્રંથનો મહીમાય; જ્ઞાન. ૧
બહુ નીતિ વાળી વાતો વહેરે, વળી આપેતે સારો બોધ; જ્ઞાન.
હિતકારી પ્રબોધો બોધશેરે, એથી જાણો નીતિનો શોધ જ્ઞાન. ૨
લમેશ વખત બચાવવારે, કરો તેનો સારો ઉપયોગ; જ્ઞાન.
સુગ્રંથ વાંચીને સાર જોણવારે, એમ મેળવજો બે'ન યોગ. જ્ઞાન. ૩
લખી ગયા પડીતો આપણારે, શીખ કારણ સારાગ્રંથ; જ્ઞાન.
તેને વાંચી વેંજો વિચારજોરે; જોથી મળશે સારો બહુ પંથ, જ્ઞાન. ૪
મૂરખ ભણેજો નીપજોરે, જો તેથી ન ગ્રંથ વંચાય; જ્ઞાન.
પછી જ્ઞાન બધું કટાઈનેરે, સેજો ઊંધી વિદ્યા વપરાય. જ્ઞાન. ૫
ભણ્યું પછી તે કેવા કામનું, જોનો થાય ઉંધો ઉપયોગ; જ્ઞાન.
ભણી બેઠો હોશે પોપટીયુંરે, એતો દેખા દેખી સાથ ભોગ. જ્ઞાન. ૬
ભણ્યા તેજ આવેજો કામમાંરે, એજ સુગ્રંથ કેરું કામ; જ્ઞાન,
વિના વાંચ્યા થકી નથી કાયદારે, નહી કળવણીતો નામ. જ્ઞાન. ૭
અમરત તણો કુપ એ ગણોરે, દિસે શોક તણો હરનાર; જ્ઞાન.
ધૈર્ય આપે અનીશે દુ:ખમાંરે એજ સુગ્રંથ સુખ કરનાર. જ્ઞાન. ૮
વિવેક વધારે અંગમાંરે, આવે નીતિ તણોતો રંગ; જ્ઞાન.
પછી વાંચ્યા તણા ગુણો વડારે, કરી દેશે અનીતિ ભંગ. જ્ઞાન. ૯
સંગ પ્રમાણે રંગ સૌને ચડેરે, એજ કે'વત સાચી જાણ; જ્ઞાન.
સુગ્રંથો વાંચ્યાથી સુધરેરે, દષ્ટાંત દેખીતું જાણ. જ્ઞાન. ૧૦

દેખાડો દેશે નાર કાયદારે; માટે હેતે તેને તુંવંદ, જ્ઞાન.
જીવતર સાર્યક તું જાણુજે. બિનવેછે વહી રાખચંદ. જ્ઞાન. ૧૧

ગરબી ૨૪ ૧.

જ્ઞાન વધારવા બીધે.

વરરે વિકૃલ કન્યા રાધિકા એ રાગ.

- | | |
|------------------------------------------|----------|
| જ્ઞાન લહો શાણી થઈ, કરો સફળ અવતાર; | |
| ધિઃકારી અજ્ઞાનને, રાખો જ્ઞાનથી ખ્યાર. | જ્ઞાન. ૧ |
| ભાવે ભણો વિદ્યા ભલી, વાંચો પુસ્તક સાર; | |
| નીતિ વધે બહુ દીલમાં, ઉપજે શુભ વિચાર. | જ્ઞાન. ૨ |
| અજ્ઞાને દોષ વિશેષ છે. નહી સમજિએ સાર; | |
| જ્ઞાન ગમ્મત મળે નહી, નહી વધશે કાર. | જ્ઞાન. ૩ |
| ઉંધી બુદ્ધિ અજ્ઞાનથી, સવળી જ્ઞાને હોય; | |
| અજ્ઞાને કૃણ ઉલટાં, સુલેટાં જ્ઞાને કોય. | જ્ઞાન. ૪ |
| જ્ઞાન થકી બહુ હિત છે, મળે સમજણુ ઠાંક; | |
| આ સાઈ નરસું દિસે, એતો હોય અહીંક. | જ્ઞાન. ૫ |
| ખબર પડેછે જૂઠની, તેમજ સત્યની નાર; | |
| માટે બણીને નેહથી, લહો જ્ઞાન વિચાર. | જ્ઞાન. ૬ |
| બણ્યાથી સુગ્રંથ વાંચશો, તેથી વધશે જ્ઞાન; | |
| જ્ઞાન વધ્યે જાશે બહુ, ઉર ફેરું અજ્ઞાન. | જ્ઞાન. ૭ |
| સાસુની સાથ હળી મળી, રે'વા ફેરી જે પ્રીત; | |
| સ્વામીની સાથે વર્તવા, તેની દેખાડે રીત. | જ્ઞાન. ૮ |
| કાઠી કાયરતા મનની, વે'મ નાંખશે દુર; | |
| અજ્ઞાને ઉલટાં વધે, નહિં થાય ચક્રચુર. | જ્ઞાન. ૯ |
| સતી થવાનું ઈચ્છજે, તો તો લેજે જ્ઞાન; | |

અજ્ઞાન કાઢી નાંખજો, એથી મધ્ય નુકશાન. જ્ઞાન. ૧૦

સુનીતિ સારીને કારણે, લેજો ખુદ્ધિ પવિત્ર;

અજ્ઞાન ઉંધુ વાળવા, વાંચ વાંચ સુમિત્ર, જ્ઞાન. ૧૧

“રાય” ની વિનિતિ સાંભળી, કરો ઉરવિચાર;

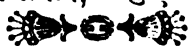
તો તો મજે સૂખ સર્વદા, રીઝે જગદાધાર. જ્ઞાન. ૧૨-૧૪

ગરબી ૧૫ મી.

સારી શીખ સુણવા વિષે.

રંગ તાળિ રંગ તાળી રંગ તાળીરે, રંગમાં રંગ તાળી એ રાગ.	
શીખ સારિ શીખ સારિ શીખ સારીરે સુણજો શીખ સારી. ૧	
જે કહે પંડિત વિસ્તારીરે.	સુણજો શીખ સારી. ૨
તેને લેજો ઉરે વિચારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૩
એથી ગુણો જાણીને બારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૪
માટે બોધ ધરી જે નારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૫
આવે સદ્બોધ તો અપારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૬
શીખ સુણે સુધરશે નારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૭
એથી નીતિ વધે અપારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૮
અંનીતિ ન રેશે સગારીરે	સુણજો શીખ સારી. ૯
ગયા કવિ ગ્રંથે ઉચ્ચારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૧૦
તેને ધ્યાને લેજોને ખારીરે;	સુણજો શીખ સારી ૧૧
યશો વિદ્વાનના ઉપકારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૧૨
જશે ખુદ્ધિ બધી નહારી;	સુણજો શીખ સારી. ૧૩
પ્રેમે શીખ કરીજો ધ્યારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૧૪
એથી વધવાની છે હુશિયારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૧૫
આશો સુધરીને સારી નારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૧૬
નહીં શીખને ગણવી ખારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૧૭

નહીં સાંભળે મુરખો નારીરે; મુણ્ણને શીખ સારી. ૧૮
 એના ક્ષણે બહુ હીતકારીરે; મુણ્ણને શીખ સારી. ૧૯
 કહે “રાય” વણિક વિચારીરે; મુણ્ણને શીખ સારી. ૨૦-૧૫



ભાગ ૩ જે.

ગરબી ૧૬ મી.

સુધરવા વિષે.

“મામેરં મોંઘા મુલનું” એ રાગ.

મુણ સજ્જન વાત વિવેકની;

ખંત ધારી વિશેષે અંગ. સુધરને સ્નેહથી. ૧

સુંદરી સુધારને બીજને;

જેવો હોય તારે સંગ. સુધરને સ્નેહથી. ૨

સુંદર સુધારો ગૃહી કરી;

બહુ લાવને ઉરમાં હર્ષ. સુધરને સ્નેહથી. ૩

હંમેશ દૈયેથી ધન્યજી;

સદ્ધારા—ઉત્કર્ષ. સુધરને સ્નેહથી. ૪

સંપીને સાથે નારીઓ;

ભરો વનિતા કેરોજ સમાજ. સુધરને સ્નેહથી. ૫

વાતો કરો સુધર્યા તણી;

વળી કરને સુધારા કાજ. સુધરને સ્નેહથી. ૬

દુષ્ટ ધારા નડ્યા દેશને;

જેથી પડતી થઈ છે ખેન. સુધરને સ્નેહથી. ૭

જેથી કુસંપ વધી ગયો;

હરી લીધું મુખને એન. સુધરને સ્નેહથી. ૮

માટે સુધારો બહુ કરો;

સુખી થાશોજ નાર.

સુધરજો સ્નેહશ્રી. ૯

માનીને “રાય” તણું કથું;

સુંદરી લેજો તું સાર. સુધરજો સ્નેહશ્રી. ૧૦-૧૧

ગરવી ૧૭ મી.

સદ્ગુણ સજ્જા વિષે.

કાન આપો તો શીખવું ચાતુરી રે	લોહ એ રાગ.	
સુગ્ધ સજ્જની વિચારો એક વિનનિરે	લોહ;	
લઘુ ધ્યાનમાં ધરો સદ્ગુણ અતિરે	લોહ.	૧
દિનકારી ગણી આ યોધને રે	લોહ;	
કરી લેજો હાલો નીતિ શોધનેરે	લોહ.	૨
સદ્ગુણો સારા ગૃહી રાખજોરે	લોહ;	
મિટ વાણી મુખથી ભાખજોરે	લોહ.	૩
હમેશ સુત્રક્ષણ રાખવાં રે	લોહ;	
નીતિ કરા પ્યાસા શુભ ચાખવારે	લોહ.	૪
છે સદ્ગુણ સુખ રૂપી ભલોંરે	લોહ;	
બહુ ભાગ્ય રૂપાં જોડને એ મળ્યો રે	લોહ.	૫
એનો કિમ્મત અમૂલ્ય જાણવી રે	લોહ;	
એની કિમ્મત નહો પરમાણુવી રે	લોહ.	૬
એજ મળી પારસ આપ બળબુને રે	લોહ;	
એને હેતે કરીને વખાણુને રે	લોહ.	૭
એજ અમૃતકેરી કોથળો રે	લોહ;	
એજ ભાગ્યે રૂડાંને છે મળી રે	લોહ.	૮
એના શૃંગાર છે બહુ શોભતા રે	લોહ;	
તેથી મરે હામે બહુ ઓપતા રે	લોહ.	૯

એની પાસે હમેશ સુનીતિ વસે રે	લોલ;	
જાધી અનીતિ નાશીને ખસે રે	લોલ.	૧૦
એજ વિવેકનું મૂળછે લલુનું રે	લોલ;	
લાગ્યે યોગ્યે શાણાને તે મળ્યું રે	લોલ.	૧૧
નમૃતા તો દિસે જોની એનડી રે	લોલ;	
કેમ કોષ શકે તેને નડી રે.	લોલ.	૧૨
જોને નીતિ સાથે પ્રીતિ છે બહુ રે	લોલ;	
તેના કાયદા કોણે કેટલા કહું રે	લોલ.	૧૩
અગળીત એનામાં કાયદા રે	લોલ;	
એવી પળાય પ્રભુના કાયદા રે	લોલ.	૧૪
સદ્ગુણી વખાણું નારને રે	લોલ;	
જેહ મળી સદ્ગુણના સારને રે	લોલ.	૧૫
એજ સતી થવા બહુ ઈચ્છશે રે	લોલ;	
જેહ ધીરજ નીરને શીંચશે રે	લોલ.	૧૬
એના ગુણ અપારે જાણીને રે	લોલ;	
ભાવ હાર વિષે તું આણીને રે	લોલ.	૧૭
પરોપકાર બુદ્ધિ બહુ આવશે રે	લોલ;	
દયા ધર્મ સહુ સચવાવશે રે	લોલ.	૧૮
શાસ્ત્રી સજ્જનીને મન ભાવશે રે	લોલ;	
અતો એને હોનેથી તેરાવશે રે	લોલ.	૧૯
કહે અણુળનાવ એથોજ જો રે	લોલ;	
કહે "રાય" દુઃખ ગળવને તેહને રે	લોલ.	૨૦-૧૭

ગરવી ૧૮ મી.

સુનીતિ વધારવા વિષે,

અતું પાયાની પટરાણિ, ભવાની મા કાળકારે લોલ. ઓ સગ.

- અહો! કહું નીતિ કેરી વાત, પ્રીતિથી સાંભળો રે લોલ; ૧
 બહુ મૂકીને જૂઠું પંચાત. કાદો મન આમળો રે લોલ, ૨
 જે ગર્વ દિસે છે અસાર, અરે! એથી નાસશે રે લોલ;
 એમાં દોષું ભારે સાર, તને પણ ભાસશે રે લોલ. ૩
 સતીના લક્ષણ થાય, નીતિ જે રાખશે રે લોલ;
 સજ્જનમાં વખણાય, પ્રીતે રસ આપશે રે લોલ. ૪
 જેનું પંડિત કરે સન્માન, વધું શું ઉચ્ચારું રે લોલ;
 જેથી આવે સાદું ભાન. અજ્ઞાન થઈને પરું રે લોલ. ૫
 એથી સુખને શાન્તિ હોય, કહે મોટા કવિ રે લોલ;
 એમાં સદ્ગુણ સારા જેય, નથી વાતો નવિ રે લોલ. ૬
 એમાં છે જે વળી ગુણ, ગણ્યા ગણાય નહીં રે લોલ;
 ગણી લેજ મૂળ સદ્ગુણ. હિત ગણુંને મહીં રે લોલ. ૭
 એથી વધશે તારો કાર, વિચારી જે લસે રે લોલ;
 એથી લક્ષ્મી દેવી અપાર, કહું છું બહુ મળે રે લોલ. ૮
 જન રામે નહિ જે ઊર, ગણા તે મૂરખો રે લોલ;
 એનું મેળો અનીતિ કર, ભારે દીધો ધકો રે લોલ. ૯
 અનીતિ કરાં તોફાન, બહુ દુષ્ટો ગણો રે લોલ;
 એથી વાધે છે અજ્ઞાન, માટે નહિ એ લગ્નો રે લોલ. ૧૦
 રાવણ સરખો મહા રાય, રોગાણો એદથી રે લોલ;
 નહીં જેને નીતિ સાધ્ય, ગયો તે દેહથી રે લોલ. ૧૧
 નીતિ વળજ સંસાર, ભોગવશે પાઈઓ રે લોલ;
 તે દુઃખો ગણવી નાર, એની કે ભાઈઓ રે લોલ. ૧૨
 ગણીને એ સુખનું મૂળ, કહું પ્યારી કરો રે લોલ;
 મળી એનું આપું જેછે કુળ, તે પણ સાથે ધરો રે લોલ. ૧૩
 એના દીકરા જેછે સપૂત, કપૂત ન નીવડ્યા રે લોલ;
 અનીતિ કરા જેછે સૂત, એનો કટે ભર્યા રે લોલ. ૧૪

ખહુ કપટીનેજ કુટીલ, અસત્યને સેવતા રે લોલ;
 દુઃખ દેતાં ન કરે દીલ, નથી ઝટ નાસતા રે લોલ. ૧૪
 હીકરી પણુ તેની એમ, લરી વિપથી ખહુ રે લોલ;
 એથી ઉત્તરી નીતિ તેમ. અમૃત રૂપી કહું રે લોલ. ૧૫
 અનીતિથી વધશે શોક, પછી દુઃખ આવશે રે લોલ;
 વળી એલ મૂકાવે પોક. હીણીમતી લાવશે રે લોલ. ૧૬
 ગણુ નીતિ રૂપિઆ રોક. એતો અમૂલ્ય છે રે લોલ;
 અનીતિ વખાણે કોક, પણુ એતો ભૂલ છે રે લોલ. ૧૭
 શુ'વધું કરું હું વખાણુ? નહીં બુદ્ધિ માહરી રે લોલ;
 એતો અમૃત કેરી ખાણુ. સર્વેશે ધરી રે લોલ. ૧૮
 કરો અનીતિ ઉપર રોપ. સુખી તમો થશે રે લોલ;
 જેમાં ગણે અતિશે દોષ. કુસંપતો ધર્યો રે લોલ. ૧૯
 વંદી વદતો રાયચંદ. હું નીતિ દાસ છું રે લોલ;
 અનીતિથી બૂઝા કંદ. કહું એથી નાશહું રે લોલ. ૨૦-૨૮

ગરવી ૧૨ મી.

સત્ય વિષે ગરબી ૧લી.

પ્રથમ પાર્વતીના પુત્રને. હું નમું રે લોલ. એ રાગ.
 સુણુ સત્ય કેરી વાત, સત્યે સુખ છે રે લોલ;
 રાખો એન અને બ્રાત. એથી ન દુઃખ છે રે લોલ. ૧
 સત્ય યુગ કહેવાય, ન્યાં સત્ય છે રે લોલ;
 કળિ યુગ તો ગણાય, ન્યાં અસત્ છે રે લોલ. ૨
 નથી સાચનેજ આંચ, કહું છું ખરું રે લોલ;
 કે'છે ડાહ્યાજનો પાંચ. તે ધ્યાને ધરું રે લોલ. ૩
 સદા સત્ય જીતનાર કે. મોટા કવિરે લોલ.
 બૂઝ કોણુ કે'છે સાર? એ વાતો નવિ રે લોલ. ૪

સત્યમેવ જયતેજ, વાક્ય વેદનું રે લોલ;
 ખટું લાગે છે એજ, સત્ય બેદનું રે લેલ. ૫
 કે' છે લાલ કેટલાક, કળી આવિયો રે લોલ;
 તેથી અસત્યની લાક, વધી ફાવિયો રે લોલ. ૬
 વદે જલ જન સત્ય, નમું તેલને રે લોલ;
 એની ગણું સુમત્ય, સત્ય પ્રિય જોલને રે લોલ. ૭.—૧૯.

ગરવી ૨૦ મી.

સત્ય વિપે ગરબી ૨ જી.

- મા પાવા તે ગટથી કિતથી મહાકાળીરે એ રાગ.
 સત્ય વિજય પરમાણુ. નારી શાણીરે.
 અસત્યે દુઃખ તું જાણુ. છે મુજ વાણીરે. ૧
 સત્યમાં સુખ વિશેષ. નારી શાણીરે;
 એથી રીઝેજે જગેશ. છે મુજ વાણીરે. ૨
 માનીને કર વિચાર, નારી શાણીરે;
 તો સદગતિ વાળી સાર. છે મુજ વાણીરે. ૩
 કદ સમે પણ સત્ય. નારી શાણીરે;
 રાખી લે ધારી સુમત્ય. છે મુજ વાણીરે. ૪
 તો તો ભાગી જશે કદ. નારી શાણીરે;
 થાશે દુઃખ તમારું નદ, છે મુજ વાણીરે. ૫
 સત્યે થાશે તુજ કલ્યાણુ. નારી શાણીરે;
 એથી કરજે તું પિશ્ચાન. છે મુજ વાણીરે. ૬
 રૂપી શાણા વિદ્વાન. નારી શાણીરે;
 કરતા'તા સત્ય સન્માન. છે મુજ વાણીરે. ૭
 નહીં વદતા'તા એ જૂઠું. નારી શાણીરે;
 નો'તી અસત્યની છૂટ, છે મુજ વાણીરે. ૮

દેદ હતું તે આપ. નારી શાણીરે;

અસત્ય છે જેરી સાપ, છે મુજ વાણીરે. ૬

૩૫ી આગળ ચાલ્યો ન ફંદ, નારી શાણીરે;

એમ વિનવે છે રાયચંદ છે મુજ વાણીરે. ૧૦-૨૦

ગરબી ૨૧ મી.

સત્ય વિષે ઘોળ.

વરરે વિકૃત કન્યા રાધિકા એ રાગ.

સત્ય તણો જય છે સદા, નહીં દોષ લગાર;

સુખ દીસે છે સર્વદા, ગુણ ગણજો અપાર. સત્ય. ૧

જાડ તણાં બહુ ધૂળ છે, ગણો જૂઠ ત્યાં માર;

એતો બહુ દુઃખ મૂળ છે. મૂકો કરીને વિચાર. સત્ય. ૨

સત્ય વિશેષ ઉચ્ચારજો, જેથી મળશે સુખ;

દોષ ગણી બહુ મારજો, જૂઠ તણાં જે દુઃખ. સત્ય. ૩

હાની હજારો જૂઠથી, સુખ હરણુ ગણાય;

નિંદા થશે બહુ લોકમાં જૂઠ નહિ વખણાય. સત્ય. ૪

પૂણ્યવંતા શાણુ જનો. ગુણિજનની કુમાર;

શાણી અને મુગુણી વધુ. લેતી સુખ અપાર. સત્ય. ૫

સીતા અને દમયંતિ જે. ગુણી દ્રોપદી નાર,

ખોલી સદા જોને સત્યને, પામી માન અપાર. સત્ય. ૬

સાહ્યકરી પરમેશ્વરે. ધાર્યું સત્ય વિશેષ;

અસત્ય ન આગળ રાખીયું, કોદીન બેની લેશ. સત્ય. ૭

સીતા સતી વખણાય છે, તેમ દ્રોપદી સાર;

દમયંતી વળી લેખજો, સત્ય પાળક નાર. સત્ય. ૮

ધન ધન એને વદો તમે, જેણે પાળીયું સત્ય;

જપીને સદા જગદીશને, પામે એવી સુખત્ય. સત્ય. ૯

- કરણા સાગર બહુ રીઝશે, સત્ય પાળ્યાથી ઠીક;
જૂઠું ખોલો કદી મુખથી, એતો બહુજ અઠીક. સત્ય. ૧૦
- દુઃખ પડે બહુ આપને, પણ મૂકો ન સત્ય;
માનીને દુઃખતો દીલથી. છોડી દેજો અસત્ય. સત્ય. ૧૧
- જૂઠું જાણીને ધિઃક્રારજો, દધને બહુ ફિટકાર;
સત્ય ઉપરતો કીજિયે, શાણી નારી પ્યાર. સત્ય. ૧૨
- વિદ્યા જાણીને ભાવથી, કરો ઉરમાં વિચાર,
સત્ય વડું સમજો બહુ. કરો તેનો શ્રીકાર. સત્ય. ૧૩
- સત્ય મનાવે સર્વમાં, ઉલટું અસત્યજ હોય;
નરસું ગણી અસત્યને, નહીં રાખશે કોય. સત્ય. ૧૪
- વખણાતા વિદવાન જે, પૂછો તેને જરૂર;
બેઠ મજે ભૂતતો ટળે, આવે જ્ઞાનનું પૂર. સત્ય. ૧૫
- “રાય” ની વિનતી માનીને. બનો શાણી ઓ ખેન;
તોતો જગદીશ્વર આપશે, સહુને સુખને એન. સત્ય. ૧૬-૨૧

ગરબી ૨૨ મી.

પર પુરૂષ વિષે.

- જે કોઈ અગિકાજી માતને આરાધશેરે લોલ. એ રામ.
સુખ સજ્જની વિચાર આણી ઉરમાંરે લોલ;
અવગુણ છે હજાર જારી કૂરમાંરે લોલ. ૧
- એછે પાપનો પ્રપંચ દુઃખ આપતોરે લોલ;
આપ લેછે હરી ધન સુખ કાપતોરે લોલ. ૨
- એમાં મોહ પામે જે નર નારીઓરે લોલ;
તેહ નારને જાણવીજ ખારીઓરે લોલ. ૩
- બુદ્ધિ બ્રહ્મ જાણી એહને તજી દિયોરે લોલ;
સત્સંગ ગૂહીને ઉરમાં દિયોરે લોલ. ૪

મતિ બ્રહ્મ થાય અંગ હીર એ હરેરે લોલ; ૫
 જેના સંગથી કુસંપ જેર આદરેરે લોલ.
 માટે પર પુરુષ લાઘ લેખજેરે લોલ; ૬
 એથી મોટા પિતા સમ દેખજેરે લોલ.
 ડાહી નાર આપણે એવી લેખવીરે લોલ; ૭
 નિજ નાથ જાણે ઈશ સતિ એહવીરે લોલ.
 એજ નારતણો ધર્મ કહું જાણીનેરે લોલ; ૮
 તોજ પામે તે સુખ દિત વખાણીનેરે લોલ.
 ડાઠ કૃષ્ણ ગીતથી જેમ છે વળ્યોરે લોલ; ૯
 એથી વધી વ્યભિચાર કલેશતો લળ્યોરે લોલ ૬
 વ્યભિચારતણો સંગ સહુ મૂકજેરે લોલ;
 કહું સત્ય વાણી શાણી બુદ્ધિ ચૂકશેરે લોલ. ૧૦-૨૨

ગરબી ૨૩ મી.

વ્યભિચાર વિષે. ગરબી ૨૭.

મા પાવા તે ગદથી કિતર્યા મહા કાળીરે, એ રાગ.
 સુચ સજ્જની તું ગુણુજાણુ. સારી નીતિરે
 વ્યભિચારે દુઃખ પ્રમાણુ. દુઃખની ભીતિરે. ૧
 રાવણુ સરખો રાય, દુઃખની ભીતિરે;
 તે પામ્યો કષ્ટ કાય, દુઃખની ભીતિરે. ૨
 તેને સુઝી મતિજે બ્રહ્મ દુઃખની ભીતિરે;
 તો તો તેહ થયો પદબ્રહ્મ, દુઃખની ભીતિરે. ૩
 ફર કુસંપ કેરું કામ, દુઃખની ભીતિરે;
 એથી ચાલેજેજ તમામ, દુઃખની ભીતિરે. ૪
 કોણુ સુખી થયો જતલાવ દુઃખની ભીતિરે;
 એથી શું મળવાનો લ્હાવો દુઃખની ભીતિરે. ૫

- વારંવાર કહું છું મૂખ, દુઃખની ભીતિરે;
 એથી કોણ પામ્યું છે સુખ? દુઃખની ભીતિરે. ૬
 નડારું લક્ષણ જાણુ, દુઃખની ભીતિરે;
 એનો મોટી દીસે મહોકાણુ દુઃખની ભીતિરે. ૭
 એનો આપ ગણો દુર્ગુણ. દુઃખની ભીતિરે;
 એથી કોને દિસે છે ગુણુ? દુઃખની ભીતિરે. ૮
 અવખોડો એવી નાર. દુઃખની ભીતિરે;
 એથી ગણુને ખુબ અસાર. દુઃખની ભીતિરે. ૯
 એથી કપરું મોટાં શૂન; દુઃખની ભીતિરે;
 એથી અગદાયાં બહુ કૃપા, દુઃખની ભીતિરે. ૧૦
 નહીં ગણો સારી એ રીત. દુઃખની ભીતિરે;
 કોણુ કરે એનાથી પ્રીત, દુઃખની ભીતિરે. ૧૧
 ભુંડામાં ભુંડું એવું. દુઃખની ભીતિરે;
 એથી બગડે છે દેહ, દુઃખની ભીતિરે. ૧૨-૨૩

ભાગ ૪ થો.

ગરબી ૨૪ મી.

સદ્ગુણી સજ્જની વિષે.

યોધવજી સંદેશે! કહેજો શ્યામને એ રાગ.
 સજ્જની સારીના સુલક્ષણ સાંભળી,
 તેવી થાવા કરજો રૂડાં કામજો;
 સદ્ગુણી થાવાનું જેતો ઇચ્છશે,
 શાણી નારી બનણો તેનું નામજો. સજ્જની. ૧
 સંપંને પતિથી આસે છે સજ્જની,
 ગણી હરમાંદી ડાહી તેને એકજો;

પુરુષ પરને પિતૃ ભ્રાતૃ ગણી લિયે, વળી જાણે સારેજ વિવેકજ્ઞે.	સંજ્ઞાની ૨
સુનીતિથી ચાલે એતો સંજ્ઞાની, અનીતિ દેશં નમજે જ્ઞેને કામજ્ઞે;	
અસત્ય અળગું જેણે પ્રીતેથી કર્યું, વળી ભજતી તેતો જગશ્યામજ્ઞે.	સંજ્ઞાની ૩
હિમ્મત કિમ્મત હર્ષે તે પીછાણતી, આળસ નમજે જ્ઞેને કાંઈ અંગજ્ઞે;	
વખત નકામો કોદી જવા દે નહીં, કાંધો જેણે વે'મતણા બહુ ભંગજ્ઞે.	સંજ્ઞાની ૪
રોતિ સારી પાળે તે પ્રીતિ કરી, પતિનું ઈચ્છે પ્રેમે એતો હીતજ્ઞે;	
તેના ઉપર કેમ ન દશજ રીઝશે? એતો સમરણુ કરતી નિત્યજ્ઞે.	સંજ્ઞાની ૫
કીર્તિ જેણે સારી રીતે મેળવી, વિધાનો કીધો સારો ઉપયોગજ્ઞે;	
આરાં કામ હમેશાં જેણે ધારીયાં, સુખ વધે તેને તો એની યોગ્યજ્ઞે.	સંજ્ઞાની ૬
અમૂલ્ય વસ્ત્રો જેણે પે'યાં સ્નેહથી, સદ્ગુણ કેરાં જેછે સર્વે બીજજ્ઞે;	
દુર્ગુણ નાશ કર્યા છે જેણે સર્વદા, તેના ઉપર લાવેજ કોણ ખીજજ્ઞે.	સંજ્ઞાની ૭
ચોખ્ખાધ અચળતા રાખે ચિત્તમાં, સમજે તંદુરસ્તી રસ્તા હીકજ્ઞે,	
નીતિથી કામો સારાં જે આદરે, કોણ કહે એનેજ અઠીકજ્ઞે.	સંજ્ઞાની ૮

- ચિવેકી ક્ષીરજને પાળક તે ખરી,
 વનિતા કેરા સમજે ધર્મજ્ઞે;
 સમજીને તે રીતે તેતો વર્તતી,
 નથી જોની પાસે દુષકર્મજ્ઞે. સજ્જની ૯
- કેળવણી પામીને સારી રીતથી.
 કેળવવા બીજીને તેમજ આપજ્ઞે;
 મૈત્રેયે પોતા જેવા કરવા વાસતે.
 માગે ઇશ્વર પાસે એતો સાલજ્ઞે. સજ્જની ૧૦
- સારી રીતે ઉપદેશક એતો યદ્ય,
 સુધારણે તે સારી રીતે નારજ્ઞે;
 અનીતિનો ઉપદેશ ન તેતો ઉચ્ચરે,
 બદલું રાખી જેને નિત્યે કારજ્ઞે. સજ્જની ૧૧
- દુર્ગ્ગન નિંદાથી ડરતી તે તો નહીં,
 સજ્જન માંડી સેજે વખણાયજ્ઞે;
 ભક્ષ બધું સુનીતિમાં આવિયું.
 સારી નારી તેહ ગણાય જ્ઞે. સજ્જની ૧૨
- બીજીનું સારું કરવાને જે ચહે,
 ઇચ્છે એ સહુને કલ્યાણજ્ઞે;
 આગસ સાથે કલેશજ્ઞ જેણે આદ્યો.
 હવમતાં કરતીજ વખણજ્ઞે. સજ્જની ૧૩
- સુધરેલી નારી તેને સ્નેહે કહો.
 માને આજ્ઞા પતિ કેરી બહુ જેહ જ્ઞે;
 સાસુ સસરાનું વળી વેણજ પાળતી,
 સુખી થનારી આખર કહું છું એહજ્ઞે. સજ્જની. ૧૪
- ગુણ માહકને ડાહી એતો છે ભણી,
 કરવા શું જાઝાં તેનાંજ વખણજ્ઞે;

પરશ્વેરે ઝાઝું જનારી એ નહીં.
 સદ્ગુણ કેરી જાણું એતો જાણજો, સજ્જની ૧૬
 સંગ કરે સારો જે શાણી બેનડી,
 તેનો કરજો સંગ તમે સહુ નારજો;
 રાયચંદ વણિકની એવી વીનતી,
 એની ગુણુનિધિ જાણું હું વિચારજો. સજ્જની ૧૪-૨૪

સદ્બોધશતક.

રાગ ઘોળ.

વિશ્વ પિતા—વંદન કરું, જે છે જગનો કર્તાર;
 મતિ સારી હરિ આપજો, જય જય વિશ્વાધાર. વિશ્વ. ૧.
 શીખામણુ કારણ રચું, સજ્જની સુકૃપદેશ;
 ધારી લેજો ધ્યાનમાં. બુદ્ધિ મારી લેશ. વિશ્વ. ૨.
 કરવું કામ વિચારિને, જેથી સત્કૃણ થાય;
 કામ વિચાર્યાથી કર્યે, નુકશાનો નહીં કાંઈ. વિશ્વ. ૩.
 સંપી રહેવું સર્વથી, એહ ગુણ રૂડો જાણુ;
 સંપી રેવં કાયદા, સંખ્યે સદ્વખાણુ. વિશ્વ. ૪.
 સંખ્યાયા સુખ સર્વ છે, ગુણનીધી ગુણવાન;
 રાખતાં સંપને જે હશે, તે તો ખરાં સુખવાન. વિશ્વ. ૫.
 નીતિથી ચાલો સદા, એથી રીઝે ઈશ;
 નીતિથી સુખ ઉપજો, નીતિ ગુણ ગણીશ વિશ્વ. ૬.
 નીતિવંતા જે જનો, તે સજ્જન કહેવાય;
 નીતિવંત કહું અરે! જેથી સુકૃત થાય. વિશ્વ. ૭.
 ખૂરખ તેને જાણવી, જે જાણે નહિ ગૂણ;
 અવગુણની કર્તા દીસે, જે તો હરામી લુણ. વિશ્વ. ૮.
 ખૂરખ મંડળને વિષે, હમેશ દુરવા જાય;

- વાનો પશુ તેની કરે, તે તો ચક્ર કે'વાય. વિશ્વ૦ ૯.
- શિપતિ સમયે વધુ, રાખે ધૈર્ય સુગુણ;
સજ્જની તેને જાણી, જે જાણે બહુ ગુણ. વિશ્વ૦ ૧૦.
- સદ્વસ્તુ વેળે નહીં, તેહ જિતીની હીણુ;
એનીનિવાળી એ બહુ. એની બુદ્ધિ ક્ષીણુ. વિશ્વ૦ ૧૧
- હિમ્મત રાખી અંગમાં. કરવું કામ સુખાણુ;
હિમ્મત ગુણ સારો ગણો. રૂઢી હિમ્મતવાન. વિશ્વ૦ ૧૨
- સત્યજ્ઞ રાખવું હિરમાં, ગુણ ગણી ગુણવાન;
અત્યવજો જ્ય છે સદા. હે! શાણીધર ધ્યાન. વિશ્વ૦ ૧૩
- કપટ કદી નવ કીર્તિયે, એહ દુઃખનું મૂળ;
ઐરાંગજીએ કપટથી, ફેલાં કીર્તિ શૂળ. વિશ્વ૦ ૧૪
- અંતે હાની પામિયો, ભય પામ્યો ભરપૂર;
કપટ સગું નહિં કોઈનું. કેરે તેને ચક્રચૂર. વિશ્વ૦ ૧૫
- પશ્ચરની ભક્તિ કરો, એહ સત્ય ઉપાય;
રચનારો જે સર્વનો, ધાર્યું તેનું થાય. વિશ્વ૦ ૧૬
- ખેલક તણી સૃજનાર એ, તેને ભજીએ નિત્ય,
નીતિ સાથે પ્રીતિથી. રાખો સારી રીત. વિશ્વ૦ ૧૭
- એંધ લેણુ અંગમાં કરો. જો આહો નીજ હિત;
લેણુ સારાં ધારીને, મેળાવજો સદ્ગીત. વિશ્વ૦ ૧૮
- દેશ તણા હિતનું સદા, કરો પ્રયોજન આપ;
ધર્મ આપણો જાણીને. કટ દેશનાં કાપ. વિશ્વ૦ ૧૯
- શક્તિ વાળુ નહીં આદરો, કોઈ વાર કો કામ;
મટવું કરશે કામ જે, તે સજ્જની ગુણ ધામ. વિશ્વ૦ ૨૦
- સારા રસ્તા જાણવા. હમેશ કરજો યત્ન;
કાચ તજો હીત ઈચ્છતાં. ગૃહો ગુણ નિધિરત્ન. વિશ્વ૦ ૨૧
- હિમ અધિકો આદરો, એહ સુખનું મૂળ;

- ઉશ્મ વણ નહીં આશરો. ઉદમ છે સુખકુલ. વિશ્વ૦ ૨૨
 આગગાડી ને તાર એ. એથી નીપજ્યા આપ;
- ઉદમવણ નહિં નીપજે. માટે આળસ કાપ. વિશ્વ૦ ૨૩
 મૂરખ મંડળને વિષે, જ્વશો ન દોદી કોઈ;
- ભેળેજ ઓળખી એલને. જ્ઞાને ચિત્ત પરોઈ. વિશ્વ૦ ૨૪
 હામથી ડાં કામને, પાર પાડજે નાર;
- હિમ્મત-હિમ્મત જાણજે. સમજી સારો સાર. વિશ્વ૦ ૨૫
 વિદ્યામાં બહુ કાયદા. જાણે નારી સર્વ;
- બાળુનું માટે નેહથી. પણ નવ ધારો ગર્વ. વિશ્વ૦ ૨૬
 વિદ્યા રત્ન ગુણી બહુ, માટે બાળુવો બાળ;
- વિદ્યા એ સુખો જાણજે, વિદ્યા ગુણ વિશાળ. વિશ્વ૦ ૨૭
 ગર્વ કદી નવ ધારવો. એથી દુઃખ પમાય;
- દુઃખીઆ ગર્વથી તો થયા, પામ્યા કળેટા કાય. વિશ્વ૦ ૨૮
 રાવણ સમ માર્યો ગયો, ગર્વ કર્યાથી બાઈ;
- રાજ તજી ચાલ્યો ગયો, સદ્ગુણ ન મળેકાંઈ. વિશ્વ૦ ૨૯
 હિપાય ઘટતા આદરો, દેશ હીતને કામ;
- દેશનું હિત ન ધારશે, તે મુરખનું નામ. વિશ્વ૦ ૩૦
 દેશ તણી સેવા કરો, ધરો પ્રીતિને ભાવ;
- મમતા આણી નેહથી, લણે એટલો લહાવ. વિશ્વ૦ ૩૧
 પુરૂષ પરને સૌ તજે. એથી અધિકાં દુઃખ;
- નામ તે શ્રેષ્ઠ નાશી જશે, નાશી જશે સુખ. વિશ્વ૦ ૩૨
 પુરૂષ પર એ નર્કની, જાણો ખાણુ જરૂર;
- એવા ક્ષણિક સુખમાં. કેમ બનો ચક્ર્યૂર. વિશ્વ૦ ૩૩
 નીતિથી ધન મેળવે, એ સજ્જનીનું નામ;
- રાખવું સત્ય તો સર્વદા, તોજ ખરા એ દામ. વિશ્વ૦ ૩૪
 જ્ઞાની થઈ અજ્ઞાનીને, મળતો હોય મિત્રજ;

- કહો ગુણી એ ક્યાં સુધી? ચાલે એવું ઝહાજ. વિશ્વ૦ ૩૫.
 નીતિ રાખ્યે ચાલશે, નામ આપનું ઠીક;
 નીતિથી નિત્ય વર્તવું, રાખી પ્રભુની બીક. વિશ્વ૦ ૩૬.
 ભણી ગણીને નાસ્તીક બને, એવા મુરખા છેજ;
 આખર ફળ એનાં મળે, કદ પામશે તેજ વિશ્વ૦ ૩૭.
 કરવું તેવું પામવું, કે'વત જાણો સત્ય;
 પાપ કરે તેને મળે, ફળ જેવું હો કૃત્ય. વિશ્વ૦ ૩૮.
 દસવું ન ઝાઝું કોઈદી, હે સજ્જની મુજ બેન;
 હસવાથી કીમ્મત ઘટે, એક દુઃખરૂપ એન. વિશ્વ૦ ૩૯.
 ગર્વ નહીં હર આણતાં. બની કોઈ શ્રીમંત;
 કોઈ ન આવશે નાર એ! એહ લક્ષિમનો અંત. વિશ્વ૦ ૪૦.
 રાખવી તો દયા દેહમાં, હે! શાણી ગુણવાન;
 દયાજ ધર્મનું મૂળ છે, કે'વત સત્ય પ્રમાણ. વિશ્વ૦ ૪૧.
 નિષ્ઠા રાખો ધર્મમાં, કરો નીતિનાં કામ;
 અંથ વધારે ગુણી બહુ, ધરી હયામાં હામ. વિશ્વ૦ ૪૨.
 વિપ પીનારી છે ધણી. અમૃત છાંડી આજ;
 ખોટાં ખર્ચ કરીશ નહિ. કરી લેજે સુકાજ. વિશ્વ૦ ૪૩.
 ભરે કપટના જે ઘડા, તે લૂચ્યાની મિત્ર;
 પરમેશ્વરની ચોર છે, ચાળા મિત્ર વિચિત્ર. વિશ્વ૦ ૪૪.
 બુદ્ધિ ક્ષીણ બનવું નહીં, ગૃહી લેવો સદ્બોધ;
 સજ્જનીનું એ કામ છે, કરવો નીતિ શોધ. વિશ્વ૦ ૪૫.
 શાહુકારની મેડીઓ, દેખી મુર્ખ ગમાર;
 પાડે છે નિજ ઝુંપડાં, વાહ! વાહ! વિચાર. વિશ્વ૦ ૪૬.
 હાર્યા રે'વાથી અરે વાર્યા રે'વું ઠીક;
 છું ઠાણા પછી શી રહે? ચોર તણી કહે બીક? વિશ્વ૦ ૪૭.

જ્યુઠું બોલે છે ધણી, સમજી તેમાં ધર્મ;
 હચ્ચરતાં ગપ્પ ક્રો દીને, નથી આણતાં શર્મ. વિશ્વં ૪૮.
 ક્ષમા ગુણુ સારો બહુ, ધારો હૈયા માંલ્ય;
 ઈશ્વર રાજી બૈ ધરે, એથી સુખ પમાય. વિશ્વં ૪૯.
 વિવેક રાખી વર્તજે, ગુણુ તણી થઇ જાણુ;
 ગરીબ જનોને આપજે, રૂડી રીતે માન. વિશ્વં ૫૦.
 સવળાનું અવળું કરે, એવી મૂર્ખ હજાર;
 તે સમ થાવું નહીં કદી, ઘટશે એથીજ કાર. વિશ્વં ૫૧.
 વિરલીને શાણી થઈ, જે શાણી ગુણુવાન;
 કષ્ટ સમે ધીરજ ધરી, તેથી થાય વખાણુ. વિશ્વં ૫૨.
 વિચાર આગળ પાછલો, રાખો સારી નાર;
 ભણી ગણી શાણી બહુ બનો, વળી બનો ગુણુકાર. વિશ્વં ૫૩.
 દુઃખમાં હર્ષિત રો' તમે, સુખ માંહી પણુ તેમ;
 ઈશ્વર સાહે માગજો, મારો બોધ છે એમ. વિશ્વં ૫૪.
 સૃષ્ટિં તણા સૃજનારનું, કરો નિત્ય સમર્પુ;
 જે જગદીશ્વર છે વડો, કષ્ટ કેરોજ હર્ણુ. વિશ્વં ૫૫.
 પુણ્ય કરો ડાહી થઈ, નહિ દર્શાવો ડોળ;
 ક્રોધી ઝાઝી નહીં થજો, નારી રાતી ચોળ. વિશ્વં ૫૬.
 નમ્ર સ્વભાવ રાખો સદા, એજ ખરું છે જ્ઞાન;
 સદ્ગુણુ સારો એ વિષે, વખાણુ ગુણુવાન. વિશ્વં ૫૭.
 વિનય વિષે હું શું કહું, એતો ગુણુ અમૂલ્ય;
 નથી ગુણુ બીજો અરે! નારી એની તુલ્ય. વિશ્વં ૫૮.
 જીભ જુઓ નરમાશથી, રહી છે વચ્ચે દાંત,
 ક્રોધ કરે બો કારમી, માર ખાય ધરિ ખાંત. વિશ્વં ૫૯

- માટે સર્વે ધારજો, વડો વિનયનો ગુણ;
 સદ્ગુણ શોધક બહુજનો, કાઢીને દુરગુણ. વિશ્વં ૬૦
- ખરી ખાંતથી આદરો, કામ રૂડે કાઈ;
 વિનય વધારો તે વિષે, એની કિમ્મત જોઈ. વિશ્વં ૬૧
- જે કરવું તે નેમથી, વિચારોને આપ;
 થાશે કે નહિં થાયએ, તેનો લહો જવાપ. વિશ્વં ૬૨
- બોધવિષે વિદ્વાનકો, ધરવો તેતો કર્ણ;
 બળિયા સાથે નહિં વઢો, જાજો તેને શર્ણ. વિશ્વં ૬૩
- પંડીત લાત વખાણીએ, જેથી સુખ પમાય;
 ઔપધ ઉપદેશી ખરું, કદું શુભ ગણાય. વિશ્વં ૬૪
- સજ્જની રત્ન સમાન છે, મણી પારસ છે એહ;
 લોહું કાંચન થાયછે, તેતો જાણો તેહ. વિશ્વં ૬૫
- સજ્જનીની પાસે વસ્યે, વળી લેવાયો ગુણ;
 સંગત ફળ મળશે બહુ, નયો એથી અવગુણ. વિશ્વં ૬૬
- મૂરખથી ડરજો સદા, ને સાંભળજો વાત;
 વાત નહારી એહની, એથી દુઃખ દિનરાત. વિશ્વં ૬૭
- કાચ સમાનિક મૂર્ખછે, જાણી લહો જરૂર;
 પનંગથી પણ લેખજો, મૂરખ નારજ કુર. વિશ્વં ૬૮
- સંગત સારી કીજિયે, એથી ગુણ બહુ થાય;
 સજ્જની-સંગતથી મળે, નીતિ સુબોધો બાઈ. વિશ્વં ૬૯
- ગંગા સમાન સુસંગ છે, ખરું દર્શિયું ચિત્ર;
 સુમિત્ર સુખ શું વર્ણવું? કળા પરમ પવિત્ર. વિશ્વં ૭૦
- મૂરખની મિત્રાઈથી, નકડી છે તુકશાન;
 સુતખ જાણો સજ્જની, એથી ખોશો ભાન. વિશ્વં ૭૧

મૂરખ કુબોધ બોધશે, નીતિનો કરી ભંગ;
 માટે તેનો નાર ઓ! કદી ન કરજો સંગ. વિશ્વં ૭૨
 જીવસો આવ્યો જાળવી, કરી વિચારો નેક;
 સારું કરવાની સવા, રાખો સારી ટેક. વિશ્વં ૭૩
 જીગાર રમશે નહિં કદી, જીગારથી નેં સંપ;
 પાંડુ પૂત્ર દુતને રમ્યા, નહિં પામ્યા કદિ જ'પ. વિશ્વં ૭૪
 કષ્ટ વધારે આવિયું, કૌરવ પામ્યા મર્ણુ;
 નષ્ટ કર્યા વણુ એહને, ગયા ન પાંડવ શર્ણુ. વિશ્વં ૭૫
 કૌરવ પાંડવતો મુખ્યા, મુખ્યા મુખ્યા બળવાન;
 નળ રાયે દુઃખ ભોગવ્યું, શું એછે ગુણવાન? વિશ્વં ૭૬
 મોટા મોટા મહીપતી, ચાલી ગયાછે ધીર;
 રાજધિરાજ તે હતા, હતા મહા શુરવીર. વિશ્વં ૭૭
 કાળ સહુને લઇ મયો, લાવી દયા નહિં જીર;
 તેજસ્વી પણ ચાલિયા, પૈસા નાશ્યા દુર. વિશ્વં ૭૮
 શાશ્વા સન્નજન ચાલિયા, ચાલ્યા રંકજ રાય;
 આગળ પાછળ એ ગયા, નહિં એનો ઉપાય. વિશ્વં ૭૯
 કાળ ગતી તો મોટી છે, નહીં એને દરકાર;
 આવ્યે ધડી નહીં મૂકશે, માટે કરો વિચાર. વિશ્વં ૮૦
 તર્કટ કરશે કો કદી, આપે તેવો લાભ;
 પૂણ્ય કરે તો તેમને, મળશે સત્ત્વર્મ આભ. વિશ્વં ૮૧
 માટે કરી વિચારને, ભજ ભાવે ભગવાન;
 પણ નહિં એતો ચૂકશે, સમજી લેજ હેવાન. વિશ્વં ૮૨
 જોણે રચિયું વિશ્વને, જોણે સરજ્યું સર્વ;
 ભજ તેને પ્રીતે કરી, રાણી દેહના ગર્વ. વિશ્વં ૮૩

સુઝ ધડીની પડે નહીં, તેનો નહિજ વિચાર;
 છતાં મુદત ઝાઝી તણો, ક્યાંથી આવે કાર. વિશ્વ૦ ૮૪.
 મુઠ મતી નહીં રાખજે, સુણીને શિક્ષા કાન;
 સુનીતિ સજ્જે સદા, લેજે સારું જ્ઞાન. વિશ્વ૦ ૮૫.
 નવરી ખેસી રહિશ નેં, કારણ વખત અમૂલ્ય;
 સોનું પણ નહીં આવશે, કોદી એની તુલ્ય. વિશ્વ૦ ૮૬.
 જ્ઞાન તણા શોધી લહો, મારગ સારા ઠીક;
 નીચજ કર્મ કરતાં બંધુ, રાખો ઈશ્વર-ખીક. વિશ્વ૦ ૮૭.
 સજ્જનીના પગ પૂજજે, એથી થાશે ઠીક;
 મૂળો અનીતિનાં વાઢશે, કાઢી બુદ્ધિ અઠીક. વિશ્વ૦ ૮૮.
 નાથ કેરી સેવા સજ્જે, એ તીરથનું સ્થાન;
 મોહીત થાવું ન મૂરખી, બહુ થાજે ગુણવાન. વિશ્વ૦ ૮૯.
 હમેશ નમજે નાથને, વળી જોઠને તેમ;
 પૂજ્યજ કરજે પ્રેમથી, એ પૂજ્યક ગણ્ય એમ. વિશ્વ૦ ૯૦.
 કરીને વિચાર તું વીગતે, કરજે સારાં કામ;
 કીરતી મૂકી અહીં જજે, ખર્ચ સુકામે દામ. વિશ્વ૦ ૯૧.
 નાણું ચપગજ જાણજે, કહી ગયા કો વિદે;
 શક બની મારું નહિં કરો, તંત સજ્જેછો શીદે? વિશ્વ૦ ૯૨.
 પરમારથ કરવા સદા, ધારો ઉર ઉમંગ;
 ઇશ્વર પ્રીતિ મેળવો, કરો સદા સદસંગ. વિશ્વ૦ ૯૩.
 સાર સુખોષ લેવા તમે, કરો શુભ ઉપાય;
 લો સારું તારું થશે, હાની નહિં કંઈ થાય. વિશ્વ૦ ૯૪.

વાંચન વ્યસન વધારજે, રાખી લીધું જ્ઞાન;
 વાંચ્યાથી કહું છું થશે ડાહી તું વિદ્વાન. વિશ્વં ૬૫
 નીતિ સુખોષક આ લખું, વાંચી લેજો એહ;
 સુખોષ શોધી કાઢજો, સારું ગણજો તેહ. વિશ્વં ૬૬
 વિનંતિ હીતકારી આ, વાંચી લેજો નિત્ય,
 સુખી થશે સજ્જની કહું, રાખો સારી રીત. વિશ્વં ૬૭
 કેળવણી પામી રૂડી, કરો નીતિ વિચાર;
 કેળવણીમાં ફાયદા, દીસે અપરંપાર. વિશ્વં ૬૮
 લક્ષણ સારાં રાખીને, કરો રૂઝેરાં કામ,
 સજ્જનમાં વખાણાઓતો, તોજ સજ્જની નામ. વિશ્વં ૬૯

કવિત.

વવાણીઆ યાસી વળી, વણિક જ્ઞાતિ વિચારો,
 વિશેષ વિનંતિ વદી, પરણુમું પ્રેમથી,
 ભૂલ ચૂક ક્ષમા કરો, બુદ્ધિવાન નહિ બહુ,
 કર્યું કામ પ્રીત થકી, પરમેશ રેખથી;
 વિશુધ વડેશ નહીં, કનિશ્વર આપ નહીં,
 કાવ્ય કર્યું લેશ બુદ્ધિ, સુંદર છે હેમથી;
 સજ્જની સુખોષ ગૂઢો, રાયચંદ હેતે કહે,
 બળે પરમેશ સુખી, યાશો એવા નેમથી. ૧૦૦

અગાઉથી આશ્રય આપનાર સાહેબોનાં મુખ્યારક નામ.

રાજકોટ.

- ૧૦૦ મેહેરબાન રા. રા. શવજી-
ભાઈ વાહાલજીભાઈ. પા-
લીતાણાના વકીલ સાહેબ.
૫૦ મેહેરબાન રા. રા. જી-
દવજીભાઈ વાહાલજીભાઈ.
રાજકોટસ્ટેટવકીલસાહેબ.
૫ મી. કાહાનજી નથુભાઈ.
વડીઆ દરબારનામાસ્તર.
૨ હેમચંદ કાહાનજી.
૧ રા. રા. હાજીભાઈ ખાનમહમદ
૧ રા. રા. ગોપાળજી મોતીચંદ.
૧ રા. રા. મંગળજી સુંદરજી.
૧ રા. પ્રેમજી ખેમજી.
૧ રા. રા. ખારશી કુશળચંદ.
૧ રા. રા. કાળીદાસ જેઠાભાઈ.
૧ મી. ખુશાલચંદ.
૧ મી. ગોવીંદજી.
૧ મેહેતા દુલ્લભજી ધનજી.
૧ મેહેતા નાગજી ઉકા.
૧ મણિશંકર રતનજી.
૧ કાળીદાસ પિતાંબર.
૧ ગોકળદાસ જૂઠા.
છડર.
૫૦ અખંડ પ્રૌઢ પ્રતાપ નેક
નામદાર છડરના મહારાણ્યા
સાહેબ બહાદુર.

ગાંગડ.

- ૨૫ અખંડ પ્રૌઢ પ્રતાપ નેક-
નામદાર પાટવીકુમારશ્રી
ચશવંતસિંહજી સાહેબ
બહાદુર.
૧૫ મે. મગનલાલ ભાઈશંકર
ગાંગડના કારભારીસાહેબ.
૫ મે. જયશંકર ખીમજી.
૩ ગઢવીશીવાભાઈરામભાઈ.
૨ ગઢવી ઉમરાભાઈ રામભાઈ.
૧ ખવાસ માલા રણુમલ.
૩ ગંગાભાઈ નથુભાઈ.
૧ રાવળ કરસનજી હરીભાઈ.
૨ વાઘેલા જીવાભાઈ.
ભચાઉ.
૩૦ મેહેરબાન રા. રા. હા-
થીરામભાઈ રાધવજી. ભચા-
ઉ વહીવટદાર સાહેબ.
જુનાગઢ.
૨૫ રા. રા. ગોવિંદજી વિ. ના-
નજી બુકસેલર જુનાગઢ.
વવાણીઆ બંદર.
૫ રા. રા. વૈજનાથભાઈ પ્રભુજી.
૨ રા. રા. કીરત્ત્યંદ ચતુર્જી.
પોષ્ટ માસ્તર.
૨ દેશાઈ મનજી કેશવજી.
૧ મૂળજી હંસરાજ.

૧ વોરા નાનસુંદઝ ગોપાળજી
આસીસ્ટંટ.

૧ ઠંકર સુંદરજી જીવા.

૧ ઠંકર સુંદરજી ભાણજી.

૧ ઠંકર કરસનદાસ ત્રીકમદાસ.

૧ ખોળ વીરજી ધનજી.

૧ મલુકચંદ ગુલાબચંદ.

૧ ઈસાજી તૈયબજી.

૧ વીરજી રામજી.

૧ વસરામ મેધજી.

૧ સાકરચંદ મોતીચંદ.

૧ લાડક ધીરાભાઇ.

૧ કેશવજી દયારામ.

૧ ઓઝા જીવરાજ ધનજી.

૧ વોરા અક્ષીભાઇ હુસેનજી.

૧ મનસુખ રાયચંદજી.

જેતપુર.

૫ મીં કાલીદાસ નંદલાલ.

વીરપુર.

૪ નેકનામદાર વીરપુર ખરે-

ડીના ઠાકોર સાહેબબહાદુર

૨ મેહેરબાન જગજીવન હેમ-

રાજ મોદી. વીરપુર ખરેડી-

ના મુખ્ય કારબારી સાહેબ.

૧ મહેતાજી હરિપ્રસાદ ઈચ્છારામ

૧ મીં કપુરચંદ ગોપાળજી

મોદી કારકુન.

૧ ફાજદાર સાહેબ દયારામ

ભગવાનજી વીરપુર.

લખપત.

૧ મીં કાલીરામ વિ. હા-
થીરામભાઇ.

૧ રેવાશંકર વિ. લક્ષ્મીશંકર

૧ માણેકલાલ વિ. નાહાના
લાલ ભુજ.

૧ શા. મૂળચંદ ડોસાભાઈ.

લખપત પોષ્ટમાસ્તર.

૧ કારકુન વસરામ હંસરાજ.

૧ કારકુન કલ્યાણરાય વિ.
રણછોડજી.

૧ મેહેતાજી નાનજી મૂળજી.

૧ મુનશી તારમહમદ ના-
રમહમદ.

૧ ગુંશાઈ હેમગર કીરપાળગર

૧ ટ્રેઝરર વાધજી મહોનજી.

૧ કુ મેધજી જીવરાજ.

૧ વકીલ દેવજી ટેકચંદ.

૧ જોશી ધનચામ વશીધર.

૧ મુખી. કુ જીશળ આમદ.

૧ વકીલ લખુ દેવજી આણી.

૧ વકીલ જોશી સુરજી લક્ષ્મી
દાસ-નારણસર.

૧ લક્ષ્મીદાસ ગંગારામ.

૧ ઠંકર લીલાધર લખુઆણી

૧ ખોળ રહેમતલો પુરમાલ

૧ ઠંકર શામજી મોનાણી.

કાળાવડ.

૫ મેહેતાજી સુંદરજી હીરજી

- ભટ્ટ કાળાવડ કન્યાશાળા.
 ૨ લાડકુંવર અમુલ્ય આ-
 સી. નં. ૧ લો.
 ૨ ચોથી પરધાન આસી.
 નં. ૨ જો.
 ૧ ભરત શિક્ષક વિર જોડા
 કન્યાશાળા કાળાવડ.
 દહિસરા.
 ૧ ડાહ્યા કુંવરજી.
 ૨ મેહેતાજી લાલજી રૂઢનાથ.
 માંડવી બંદર.
 ૧ મે. નર્મદાશંકર લાધાભાઈ
 માંડવી ન્યાયાધીશ સાહેબ.
 ૧ વંકીલ તેજપાલજોડા ઠક્કર.
 ૧ વકીલ હરજી અંદરજી કોઠારી.
 ૨ વકીલ ગોપાળજી હરીભાઈ.
 ૧ મેતા નરભેરામ વિ. પ્રભુજી
 ૧ ઠક્કર લક્ષ્મીદાસ પ્રાગજી.
 ૧ દવે ભાવજી ચતુર્ભુજ.
 ૧ મેહેતા રાધવજી જીવરામ.
 ૧ ઠક્કર રણછોડદાસ કરસન
 દાસ. વકીલ.
 ૧ ઠક્કર રણછોડદાસ ત્રીકમ-
 દાસ વકીલ.
 ૧ મેહેતા વસનજી પુરૂષોત્તમ.
 ૧ ધનજી ગૌરીશંકર વકીલ.
 ૧ મેતા દેવચંદ અમરચંદ
 ૧ કલ્યાણજી રાધવજી.
 ૧ મીં કેશવજી જોડા.

- ૧ દવે વેણીરામ જયશંકર.
 આધોધ.
 ૫ મે. રા. રા. ઘેહેલાભાઈ વિ.
 પાશ્વીર. આધોધ પેટા તાલુ
 કા સ્કુલની માસ્તર સાહેબ
 મારફત.
 લાકડીઆ.
 ૨ શેઠ કુશળચંદ વિ. પાના-
 ચંદ.
 ૧ કારકુન પદમશી સોમચંદ.
 ૧ દોશી પ્રેમચંદ સોમચંદ.
 કારકુન.
 ૧ શેઠ સાકરચંદ હીરાચંદ.
 ૧ શેઠ હકમચંદ મલુકચંદ.
 મહુવાબંદર.
 ૧ શેઠ વલ્લભદાસ પોપટ કવિ.
 ૧ ખોળા હસનઅલી મૂળજી.
 કચ્છ દેશલપુર.
 ૧ મોરારજી વિ. અજરામર.
 મેહેતાજી કચ્છ દેશલપુર.
 ૧ ઠક્કર પ્રાગજી વિ. ઠાકુરસિંહ.
 રાજકોટ
 ૬ મી. રાયચંદ મારફત.
 ૧ જયાશંકર વાધજી.
 ભાવનગર.
 ૨ મીં ઈચ્છાશંકર વિ. કા-
 રકુન સ્ટેટ ભાવનગર.
 ૧ રા. જગનલાલ દીપચંદશા
 ભાવનગર.

એટા બહુચીસ્તાન.	એરાળ.
૧ રા. સ. મી. કસબજી સે-	૨ રા. રા. ઠાકરભાઈ કમન
હેરાભાઈ. દ્રેઝરે. દ્રેઝરી	લાલ મારફત એરાળ.
ઓઝીસમુ. એટા બહુચીસ્તાન.	મુસ્ત.
ખંભાળીઆ.	૧ પટેલ વિક્રમદાસ કેશવરામ
૧ રા. રા. મરબેરામ ગોપાળ-	મુસ્તખંદર.
જી પંડ્યા. તાલુકા રકુલ મા	મહવાણુ.
સ્તર સહિબ.	૨૫ મે. કરસનજી ભાઈ.
	મારફત.

જાહેર સંબંધ.

શ્રી નીતિ બોધક વિભાગ ૧ લો.

આ પુસ્તક જેઓને જેઈલું હોય તેઓએ કિમ્મતના આના ચાર, અને ટપાલ ખર્ચનો અર્ધો આનો મોકલી વવાણી- આ ખંદરમાં મારી પાસેથી તથા ગુનાગઢ છાંયા બજારમાં બુકસેલર ગોવિંદજી વિ. નાનજી શેઠ પાસેથી મળશે.

કાવ્ય માળા. એ નામનું એક સુનીતિ દર્શક પુસ્તક મેં રચીને તૈયાર કરેલું છે જેની અંદર એકસોને આઠ કાવ્યો છે. અને તેના ચાર ભાગ પાડેલા છે. તેનું કદ બસે પૃષ્ઠનું થશે. અગાઉથી રાખનાર સદ્ગૃહસ્થો પાસેથી રૂ. ૧૦-૧૦-૦ લેવામાં આવશે. અને પછીથી રાખનાર સદ્ગૃહસ્થો પાસેથી બાર આના કે તેથી વધારે લેવામાં આવશે. ટપાલ ખર્ચ જુદું આપવું પડશે. જેમને તેણે મને લખવું. નીતિ દર્શક પુસ્તકોનો ફેલાવ થવાનો આધાર પ્રજાપર રહે છે.

મુશીળા સ્વયંવર—એ નામનું સ્વયંવરના કાયદા
 હર્ષક મુસ્તક મારા મિત્ર કાનજી નથુભાઈ તરફથી બહાર પ-
 ડેલું છે, જેનું કદ બાર પેજ દોઢસો પૃષ્ઠનું છે, અને તેની
 કિંમત દસ આના છે. એ પુસ્તક જેઓને જોઈતું હોય તે-
 ઓએ રાજકોટ મુકામે મીં કાનજી નથુભાઈ ઠેકાણું નવી
 કડીઆવાડમાં એ શીરનામે અથવા વવાણીઆબંદર મુકામે મને
 લખી જણાવવું. ટપાલ ખર્ચનો અર્થો આનો વધારે મોકલવો.

મનહર બાવની—થોડી મુદતમાં બહાર પડશે. જે-
 હાએ તેણે લખવું. કિંમત બે આના ટપાલ ખર્ચનો અર્થો
 આનો વધારે. દશથી ઉપરાંત રાખનારને ટપાલ ખર્ચ બે-
 સશે નહીં. એ ચોપડીમાં સારા સારા વિષયોનો સમાવેશ કર્યો છે.
મહેતા રાયચંદ વિ. રવજી,
 વવાણીઆ બંદર.

નમ્ર વિનંતિ.

ગૃહસ્થો ! આ સ્ત્રી નીતિ બોધકના પૈસા જેઓ સા-
 હેબ તરફથી આવ્યા નથો. તેઓ સાહેબે ટપાલ ખર્ચ સ-
 હીત તાકીદે મોકલવા કૃપા કરવી,

તા. ૧ સપ્ટેમ્બર ૧૮૮૩.

વવાણીઆ બંદર.

} લી. તાબેદાર સેવક,
 રાયચંદ વિ. રવજી,
 વવાણીઆબંદર. કાઠીઆવાડ.



મનહર છંદ.

દેશ દિત કરનાર, સુખી હમેશાં થનાર,
 કુધારનો ટાળનાર, જેનો દિસે પ્રાણિયો.
 સુધારો વધારનાર, કુમતિ વિહારનાર.
 દેશને સુધારનાર, દિનેચ્છુ તે જાણિયો;
 સુનીતિનો સજનનાર, વેમ વાત તજનાર,
 એક દશ જગનાર, એક મેં વખાણિયો.
 રામચંદ ગોસે વાણ, સજન એને તું જાણ,
 હોતથી એને વખાણ, ગુણી એ પ્રમાણિયો. ૧

જાય જગદીશ્વર.

